

Næringskraft og bolyst - ajourført 16.11.2020

Logg med referater for gjennomføring av forprosjekt og utvikling av hovedprosjekt

Gjenstående oppgaver høsten 2020:

- ✚ **Behandle forslaget til hovedprogram i formannskapet 26. november og i kommunestyret 10. desember.**
- ✚ **Lage rapport til Omstillingsprogrammet på forprosjektet.**
- ✚ **Søke midler fra Omstillingsprogrammet til hovedprosjektet, for å engasjere markedsfører.**
- ✚ **Orienterere alle som har sendt innspill, om hva som er brukt i hovedprosjektet.**

12.11.2020 – Møte med arbeidsgruppa og bolystgruppa fra formannskapet

- Forslaget til hovedprogram ble gjennomgått og noe justert.

22.10.2020 – Refleksjon med arbeidsgruppa og en politiker K.O.V.

Det ble snakket om følgende:

- Flere av de 34 høringsinnspillene med effekten for vurderinger og tiltak.
- Selv om SSB database viser at Indre Fosen har 5 tettsteder i Indre Fosen, bruker vi 'steder'.
- Forslaget til hovedmål og strategier.
- Mulig organisering og finansiering av hovedprogrammet. Det kan søkes midler i Omstillingsprogrammet for å engasjere en markedsfører. Hensikten er at markedsfører sammen med kommunikasjonsrådgiver, prosjektgruppa og andre konkretisere et kommunikasjons- og markedsføringsopplegg. Helst for hele kommunen og for hvert sted.
- Engasjementet i foreninger og blant innbyggere bør finne sine former.
- Videre fremdrift med behandling av programmet i formannskapet 26. november.
- Oppstarten av hovedprogrammet blir trolig på nyåret, med dialog med hver nærings- og innbyggerforeningene i plansonene? Rissa og Stadsbygd har ikke egne nærings- og innbyggerforeninger. Det er en fordel om det etableres. Det er foreninger i Fevåg-Hasselvika, Stjørna, Vanvikan og Leksvik.
- Bør Stadsbygd og Vanvikan få et noe forsterket opplegg med markedsføring, pga. sine beliggenheter mot Trondheim? Flere innbyggere nevner dette.

06.10.2020 – Dialog med deler av arbeidsgruppen

- Det lages tre scenarioer for folketallsutvikling på 15 år med ulike forutsetninger. Konklusjonen i Notatet om fastlandsforbindelser fra Moldeforskning innlemmes i et alternativ, konsekvensene av Fosen-regionen som et bo-, arbeids- og handelsmarked i et annet, pluss effektene av diverse mindre tiltak i et tredje.
- Alle tenker over en alternativ samfunnsforståelse, hvor infrastruktur er særlig viktig for folketallsutvikling er særlig fremtredende.

24.08.2020 – Refleksjon i arbeidsgruppen

- Vi reflekterte omkring alle deler av arbeidet og kom frem til følgende hovedpunkter:
  - Pga. arbeidet med stress og støy omkring Totalplan, Helse- og omsorgsplan samt Oppvekstplan, brukes høsten til å vurdere 34 høringsuttalelser, ha medvirkning i råd og utvalg, samt justere faktagrunnlag og forslag til handlingsprogram.

- Hovedprosjektet bør være klart ved årsskiftet, med organisering og organisering.
- Kommunedirektøren har bestemt at Planstrategien med klima og folkehelse skal få fullt fokus i september, slik at den kan behandles av FSK 30. september og forslag til vedtak kan ligge på høring i 4 uker.

18.06 – Dialog med styret og daglig leder i Rissa Kraftlag

- I Rissa er det ønskelig med mer liv, tilgang til hele Botn, flere forretninger med utstillingsvinduer, mer handling og redusert bilbruk.
- Det bør bli digital informasjon om alle attraksjoner på ulike steder i Indre Fosen.

15.06 – Dialog med Distrikssenteret ved Torbjørn Vekre

- Vi snakket om satsingen og han fikk tilsendt forprosjektrapporten, loggen, faktagrunnlaget og Telemarksforsknings rapport. Enighet om at vi snakkes igjen i midten/slutten av august.

12.06.2020 – Dialog med Telemarksforskning ved Knut Vareide

- Vi reflekterte omkring ulike deler av kommunens planarbeid, Vareides vurdering av utkastet til forprosjektrapport og rigging av hovedprosjektet. Telemarksforskning samarbeider med Distrikssenteret. Aktuelt med dialog når vi starter rigging av hovedprosjekt, høsten 2020.

03.06.2020 – Dialog med Telemarksforskning ved Knut Vareide

- Vi avtalte fornyelse av regional analyse til kr 35 000 og gjennomgang av rapporten til kr 30 000. Arbeidsfristen for tilbakemelding er 14. juni. Avtalen ble muntlig godkjent av Omstillingsprogrammet.

30.04.2020 - Presentasjon av rapporten for Formannskapet, på Teams

- Rapporten legges på høring til 15/30.juni. Næringsaktører, organisasjoner og innbyggere oppfordres til å komme med innspill.

23.04.2020 – Presentasjon av rapporten for Næringsrådet, på Teams

- Dette fremstår som et interessant og grundig arbeid, som går videre til formannskapet.

17.04.2020 – Telefonsamtale med innbygger i Vanvikan

- Vurdere igangsettelse av et bolig-, arkitektur- og grøntprosjekt, som masteroppgave i regi av NTNU.

16.04.2020 – Gjennomgang av rapporten med arbeidsgruppen og politiker KOV

- Fremheve at noen tiltak er rimelig enkle, og kan gjennomføres greit. Andre er mer tid- og arbeidskrevende, og kan gjennomføres som ledd i andre planprosesser. Det kan være i kommuneplanens arealdel, samfunnsdel, planstrategi, kulturminneplan, landbruksplan, med videre. Noen tiltak er kostnadskrevende, og fordrer godkjenning og samarbeid med regionale instanser.
- Det ble avtalt at T.B. og T.S. sjekker kvaliteten ved flere områder i planutkastet.
- Planforslaget skal behandles av formannskapet 30. april, og legges på høring.

06.04.2020 – Dialog med fagleder areal om behov for planer

- Vi kom til at to prosesser kan bety mye for Indre Fosens attraktivitet, som næring- og bokommune. Det er disse:

Vurdere tettstedenes utearealer, konkretisere retningslinjer for møteplasser og aktivitetsområder, samt bidra til bedre visuelle, fysiske og funksjonelle kvaliteter.	Samarbeid på plan-området		Høsten 2020
---	---------------------------	--	-------------

Identifisere tettstedenes identitet, konkretisere kulturminner med potensiale for økt attraktivitet og bidra til nærings- og stedsutvikling med bevaring og fornyelse.	Samarbeid på plan-området		Høsten 2020
--	---------------------------	--	-------------

- Det viktigste tiltaket for befolkningsøkning, er allikevel bru over Trondheimsfjorden.

03.04.2020 – Dialog med arbeidsgruppa (Tore, Thomas og Kari) pluss formannskapetets nærings- og bolystgruppe (Knut Ola, Mona og Linn Merete)

- Gjennomgang av fakta og grovrapport. Følgende innspill kom:
- Fint at vi både har med nær forhistorie og kunnskapsbaserte forslag om fremtidig utvikling.
- Ta inn Åpen seter og Leksvik seter fordi det er attraksjoner.
- Ivareta handel-sentrum i Rissa. Situasjonen forverres hele tiden nå, butikker og tilbud forsvinner. Det må satses på kommunesenteret som handelssentrum, med flere tiltak.
- Ivareta grendene også.

Flott om Verrabotn også kan stå i fakta-oversikten (selv om det ikke er noe tettsted).

24.02.2020 - Dialog med FI (Fosen Innovasjon) og Omstillingsprogrammet

- For å rekruttere kompetent arbeidskraft må tettstedene ha tilgjengelige nøkkelklare leiligheter og aktiviteter på kveld og helg. I fremtiden vil sjønære næringsarealer bli viktigere for etablering. Butikker og sentereiere er også svært viktige for å skape levende liv, tilbud og fine arenaer.

12.02.2020 – Refleksjon med hovedtillitsvalgte, om utfordringer og muligheter i offentlig virksomhet samt spørreskjema

- Gjennomført.

06.02.2020 – Orientering og spørreskjema med kommunestyret

- Kort info om status for prosjektet, hensikten med spørreskjema og oppfordring til besvarelse.
- OK, sendt spørreskjema – purret senere.

04.02.2020 - Dialogen med VIS (Vanvikan i sentrum)

- Opptatt av boligmuligheter i mindre bygder og grender.
- OK, sendt spørreskjema.

27.01.2020 – Dialog med Stjørna kultur- og næringsforum

- Vi har kort vei til alle tettstedene på Fosen (fra Råkvåg/Stjørna).
- Vi har særlige attraksjoner.
- Pendlerne bør få rabatt på grunn av bompengene. Det vil en tjene på.
- Turisme er en mulig utvikling. Vil selvsagt ikke bli som Geiranger, men ha en balansert utvikling.
- Kanskje få et større og bedre hotell.
- Alternativet til nytt hotell med bedre standard, er små leiligheter. Lurt at folk kan prøvebo lokalsamfunnet. Et lite rekkehus i kjede til ca. 2 mill. per enhet, med attraktiv plassering på Verhaugen. I Sørfjorden er det også tomter for noen enheter.
- Det er mange feriehus i Råkvåg, og endel hyttegjester kommer jevnlig hele året. De legger igjen penger og bruker lokale tilbud.
- Kanskje de kommunale tomtene kunne selges rimeligere. Det er kommunale tomter i Stjørna - ikke i Råkvåg.
- Det er smart at seniorer tilrettelegger for sine barn og barnebarn. Ved å selge dem rimelige hus som trenger standardheving, for så å bygge eller flytte inn i enklere mer sentrale leiligheter selv.

- Vi tror det er lettere og smartere å satse på leiligheter, som er innflyttingsklare, enn å håpe på etablering av større bedrifter. Det er en forsiktig og overkommelig strategi. Tomta nærmest barnehagen er mest klar for et dette. Sentral tomt med fin utsikt.
- Kanskje lage kontorfellesskap, (men det trekker ikke fremmede til å bosette seg).
- Vår ønskede målgruppe (for bosetting) er småbarnsfamilier.
- Viktig å være inkluderende og inviterende overfor innflyttere, hyttegjester og besøkende. Det er vi gode på.
- OK, sendt spørreskjema.

27.01.2020 - Orientering og spørreskjema - kulturledelsen

- OK, sendt spørreskjema.

27.01.2020 – Dialog med HBO ved Harald Husabø 950 28 150

Distriktskommuner med synkende folketall bør ha en markedsføring som er tilpasset den/de målgrupper som er ønsket. Det må altså gjøres en vurdering av hvilke grupper en ønsker å bosette. Det kan være utflyttede unge og voksne (tilbakeflyttere) som kjente kommunen, personer som har fått jobb her, men bor annet sted (innpendlere), eller fremmede som sesongarbeidere, høyt utdannede utenlandske, personer med natur- og klimainteresse, personer som ønsker småbruk, med videre. Husk også bosatte flyktninger og personer som har flyttet hit for jobb. Tiltak for å få de til å bosette seg permanent; er inkludering for å unngå ensomhet.

20.01.2020 – Orientering og spørreskjema med nærings- og arealledelsen

- OK, sendt spørreskjema - Purret på skjema.

20.01.2020 – Orientering og spørreskjema med helse- og omsorgsledelsen

- OK, sendt spørreskjema - Purret på skjema.

20. 01.2020 – Refleksjon om utfordringer og muligheter i offentlig virksomhet samt spørreskjema med kommunedirektørens ledergruppe

- Det kom flere innspill til oversikten.
- OK, sendt spørreskjema – Purret på skjema.

16. 01.2020 – Orientering og spørreskjema med Oppvekstledelsen

- OK, digitalt spørreskjema sendt.

07. 01.2020 – Dialog med arbeidsgruppa (T.S. – T.B. – I.R. – K.K.)

- Viktige organisasjoner/interessenter skal bli orientert og få tilsendt spørreskjema på Forms.
- Det gjelder FI (Fosen Innovasjon), NIT – Indre Fosen, styret i Råkvåg kultur- og næringsforum, Fevåg og Frengen utvikling, VIS (Vanvikan i sentrum), Leksvika vettu.
- Kommunedirektørens ledergruppe, sektorsjefenes ledergrupper, hovedtillitsvalgte.

17. 12.2019 – Dialog med Ungdomsrådet (13 av 16 var tilstede)

- Prosessleder fortalte om betydningen av kvaliteter - for næringskraft, bolyst og befolkningsøkning.
- Ungdommene reflekterte særlig omkring kollektivtransporten betydning for å bli kjent med andre tettsteder enn sitt eget bosted.
- Ungdommene sier at kommunesenteret egentlig ikke har noen betydning for de, utover at noen går på skole der. De vet heller ikke hva som bør forbedres der. (Kun en av de tilstedeværende bodde i tilknytning til Rissa).
- Alle deltagerne fikk anledning til å fylle ut skjema i møtet.
- De medlemmene som ikke var tilstede fikk utlevert skjema av ungdomskonsulenten.

05.12.2020 – Samspill med arbeidsgruppen (T.S. – T.B. – I.R. – K.K.)

- Det er flere funn i bolyst undersøkelsen. Vi fremhever også funn med 10 % oppslutning.
- Det avtales snarest møter med sektorsjefenes ledergrupper.
- Det omfatter;
  - a. helse og omsorg
  - b. oppvekst med rektorer og barnehager
  - c. personal og kommunikasjon
  - d. eventuelt bygg og eiendom
  - e. Eventuelt areal og næring
- Hensikten er å fokusere på arbeidslivets utfordringer og tettstedenes utvikling.
- Spørreskjemaet om samfunnsutvikling for diverse utvalgte grupper er rimelig greit. Det kan selvsagt oppleves noe provoserende for folk som synes hele kommunen er fin med tettsteder og landskap. Noen kan sikkert også finne begrepet tettsteder støtende eller uinteressant. Hva med de som bor i grendene. Bør det ikke også være noe for dem i undersøkelsen.

Både administrasjonen, politikere og planfolk trenger mer kunnskap om folks opplevelse av kommunesenteret, tettsteder, bygder og grender. Spørsmålene justeres noe før det brukes på ungdomsrådet, helst også på politikere og ledere.

Vi gjør snarest avtaler med ledelsen/styremedlemmene i nærings- og innbyggerforeninger;

- a. Fosen Innovasjon (kan få både nærings- og bolystdelen)
- b. Rissa næringsforum (valgfritt)
- c. Stjørna nærings- og kulturforum (valgfritt)
- d. VIS i Vanvikan (ønsker både nærings- og bolystdelen)
- e. Leksvik vettu? (ønsker bolystdelen)

22.11.2019 – Samspill med arbeidsgruppe (T.S. - T.B. - I.R)

- Den foreløpige bransjeoversikten ble gjennomgått og kommentert.
- Generelle innspill:
  - a. Kanskje høyt utdannede utenlandske arbeidstakere ved Sintef og Ntnu, er grupper som kan være aktuelle innflyttere? Vi må i så fall tilrettelegge med tanke på mentorer, arenaer, nettverk og aktiviteter for disse.
  - b. I administrasjonen er det ingen som har formelt ansvar for samferdsel. Kanskje feltet bør legges på sektorleder for næring og areal.
- Presentasjonen for kommunedirektørens ledergruppe ble laget.
- Det er svært interessant om kommunestyremedlemmer, sektorsjefenes ledere og andre besvarer en egen undersøkelse, om sitt bosted, nærmeste tettsted, kommunesenter, grender og hele kommunen.
- Malen for beskrivelse av tettsteder synes greit.

19.11.2019 – Samtale med politiker K.O.V.

Vi hadde dialog om:

- Status
- Spørreskjema for kommunestyrepolitikere og andre
- Beskrivelse av kommunesenteret og tettstedene
- Ferdigstillelse av forprosjektet
- Håndtering av et toårig hovedprosjekt

08.11 og 23.10 2019 – Dialog med kommunikasjonsrådgiver og næringskonsulent

- Vi så på foreløpige resultater av bolystundersøkelsen og næringskraftoversikten.
- Vi kommenterte blant annet:
  - Tettstedsforskjeller. Det bør utvikles en mal for vurdering av kommunesenter, tettsteder og grender.

- Samferdselssituasjonen med bedre kollektivtilbud (særlig buss) som ønskes av unge innbyggere. Det bør utvikles en helhetlig strategi for alle deler av samferdselen. Spørsmålet er hvem i administrasjonen som jobber med dette? Politikere bør alltid ha med seg en fra administrasjonen. Det kan fort bli et gap mellom politisk og administrativt nivå.
- Invitasjon til ledergruppen 25. november.
- Vi møtes igjen 22. november med Omstillingsprogrammets leder samt nærings- og plansjefen.

03.10.2019 – Gruppeoppgave for det nye kommunestyret

Hva kan gjøres for å snu tendensen med reduksjon i folketall og antall arbeidsplasser?

Hva kan gjøres for å ta større del i veksten i nordgående akse mot Steinkjer?

Følgende innspill kom:

Infrastruktur

- Lage bru over Trondheimsfjorden (Flere grupper nevnte dette).
- Ha bransjerettede næringsarealer.
- Etablere attraktive boligområder med rikelig tomter - fjerne gamle ledige tomter (Flere grupper nevnte dette).
  - Kan mikro-hus være aktuelt?
- Ha oppdaterte boligkart på hjemmesiden (Flere grupper nevnte dette).
- Få bredbånd i alle deler av kommunen (Flere grupper nevnte dette).
- Ofre noe natur og arter til sjøs og på land for oppdrettsanlegg.
- Samkjøre geotekniske undersøkelser, istedenfor at de er spredt på enkeltstående oppdrag.

Samferdsels-grep

- Rigge kollektivtransport i og utenfor kommunen, med ferge, hurtigbåt og buss slik at det blir effektiv reising hele døgnet (Flere grupper nevnte dette).
- Skape nye veitraseer, særlig mot Steinkjer, og vedlikeholde eksisterende.

Tjenester

- Imøtekomme næringsoptimister.
- Etablere kontor- og næringshotell.
- Etablere barnehagegaranti for de som flytter hit.
- Ha hurtig saksbehandling.
- Vektlegge forskning og utvikling.
- Være aktiv i skolene med entreprenørskap.

Markedsføring

- Selge inn Fosen på ulike arenaer.
- Markedsføre steder, områder og tjenester som er gode, for eksempel industri, helse, barnehage, boligområder, med mer (Flere grupper nevnte dette).
- Bruke ressurser som markedsførere i omlandet, Trondheim og Trondheimsregionen (Flere grupper nevnte dette).
- Ha et informasjonskontor i Trondheim?
- Gjøre de kollektive transportmulighetene godt kjent.

Befolkning

- Følge opp utflyttede unge mennesker – oppfordre til tilbakeflytting.

Tettsteder

- Styrke kommunesenteret.

24.09.2019 – Møte med leder for Integrasjon og opplæring

- Dette var samtale to ila. av et halvt år.

- Prosessleder orienterte om hensikten med Næringskraft og bolyst, og hva noen flyktninger og frivillige har signalisert som viktig for bosetting. Innspillene berører opplæring i norsk, bo veiledning, tilgang på skole og arbeidstrening. Utfordringen er at noen flyktninger vil flytte ved første mulighet. Dette fordi noe hindrer utviklingen deres. Enkelte mener det blir for lite individuell norskopplæring, mens andre viser til at de ikke kom inn på videregående skole, savner arbeid eller ikke er nok inkludert i lokalsamfunnet.
- Fagleder fortalte at det kommer for unge og voksne innbyggere på språkkafeene.
- Prosessleder nevnte tanken om at alle som flytter hit bør få en veileder, som døråpner til lokalsamfunnet.
- Vi identifiserte noen barrierer: Den første synes å være fylkeskommunens krav til inntak ved videregående skole. En annen er få jobbtillbud i lokalt nærings- og arbeidsliv. En tredje kan dreie seg om kontinuitet i flyktning tjenesten. En fjerde barriere kan ligge i flyktningen selv, og berøre egenrefleksjon, initiativ og aktivitet.
- Vi ble enige om at når handlingsplanen med tiltak er grovt fremstilt, så bør den legges frem for ledergruppen og de forskjellige sektorene.

20.09.2019 – Dialog med Omstillingsprogrammets leder og medarbeider

Vi reflekterte om temaene under:

- Rapporten fra Telemarksforskning står på egne ben.
- Vår lokale bolyst-undersøkelse har interessante resultater, for trivsel-, steds- og næringsutvikling.
- Aktuell struktur i den lokale bransjeoversikten.
- Aktuell struktur i den lokale stedsoversikten.
- Videokonferanse med Telemarksforskning når grovkissene er klare, for næring, tettsteder og befolkning.
- Andre forhold som ble nevnt:
  - Trolig bør politikeropplæringen 3. oktober rigges slik at vi kan vise tettere samarbeid mellom næring og samfunn, med tilhørende oversikter og fremtidsmuligheter.
  - Kanskje fergekostnaden til Trondheim er viktigere for næringslivet enn tidsbruken?
  - Kanskje hurtigbåtanløp på Kvithyll er viktig, både for næring og pendlere?
  - Vi bør se nærmere på pendlerstrukturen.
  - Næringslivet bør mer inn i videregående skole, i yrkesrettede og i studieforbereende program.

05.09.2019 – Møte med formannskapet

Det ble orientert om attraktivitetsmodellen, kontakt med forsker og en lokal spørreundersøkelse. Deretter kom politikerne med flere innspill.

Næring:

- Vi må markedsføre mulighetene for nyetableringer overfor omland og region.
- Bedriftene, særlig industrien, bør inn i skolene for å konkretisere arbeidsmuligheter og skape gode relasjoner.
- Bedriftene må selge seg overfor mulige arbeidstakere og innflyttere.
- Industrien ligger svært spredt. Bør det tilrettelegges mer for klynger, slik at vi i hvert fall lykkes noen steder?
- Dette berører virkelig Stjørna, som har flere stedskvaliteter, men trenger arbeidsplasser og innbyggere.
- Deler ikke alle konklusjonene i rapporten fra Telemarksforskning. Synes mye er bra i vårt lokale nærings- og arbeidsliv. Det samme gjelder også kommunens næringsarbeid.

Stedsutvikling:

- Vi har foreslått mange spenstige tiltak for Rissa. Noen vakre og noen kontroversielle. Hadde vi evnet å gjennomføre noen av disse, ville vi hatt en klart bedre attraktivitet enn det vi faktisk har nå.
- Vi må gjennomføre det vi prater om. Viktig å tilrettelegge for folkeliv og myk ferdsel, samt grønne og skjønne opplevelser i Rissa sentrum

Befolkningsvekst:

- Vi bør ta noe av skylden for befolkningsnedgangen. Det gjelder mangel på fremdrift i reguleringsplaner, sentrumsplan for Rissa og boligområder. Vi bør bedre gjennomføringskraften på flere områder.

Felles innspill for næring-, steds- og befolkningsutvikling:

- Vi bør være engasjerte og optimistiske i kommunikasjon med omland og region. (Uenighet må tas internt.)
- Vi bør gripe vårt lokale handlingsrom og konkretisere attraktivitetsfremmende tiltak.
- Det bør settes av midler i budsjettene, til gode tiltak på kort og lang sikt.
- Bru er nok det viktigste tiltaket for å styrke arbeidsplassvekst, stedsutvikling og befolkningsøkning. Vi bør jobbe steinhardt med realisering. (Fjorden og ferga hindrer bedrifter og folk i å etablere seg.)
- Vi bør bruke ressurser på formidling av det som virkelig er bra, og forbedre det som ikke er godt nok.
- Rapporten om kommunens tilstand bør ferdigstilles, legges ut på hjemmesiden og brukes i politikeropplæringa.

03.09.2019 – Møte med arealutvalget

Det ble orientert om Attraktivitetsmodellen, kontakt med forsker og lokal spørreundersøkelse.

Følgende innspill ble notert om næring:

- Vi har mangel på en del fagfolk, som sykepleiere, ulike fagarbeidere og teknisk materiell.
- Vi bør ha oversikt over hva de unge utdanner seg til og hvor de drar.
- Vi må forsøke å få de unge til å åpne øynene for alle arbeidsmulighetene som vi faktisk har.
- Vi må selge inn mulighetene for nyetableringer overfor omlandet og regionen.
- Bedriftene bør inn i skolene for å vise frem mulighetene og få relasjoner til de unge.
- Bedriftene må selge seg selv til mulige arbeidstakere og innflyttere, i omlandet og regionen.
- Bedriftene bør slutte opp om ny videregående skole slik at de unge vil begynne ved den.
- Alle aktører må forholde seg til fakta og utfordringer, og jobbe bredt og systematisk.

27.08.2019 – Dialog med kommunikasjonsrådgiver KK og næringsrådgiver IR

Hensikten med møtet var å se på svarene, finne viktige resultater og konkretisere fremstillingsformer.

Enighet om at prosessleder gjør følgende:

- Forsøker å få flere flyktninger til å svare på spørsmålene, kanskje ved hjelp av leder av frivilligsentralen for Leksvik/Vanvikan.
- Purrer for å få flere svar fra inn-pendlere og ut-pendlere.
- Ferdigstiller innbyggerundersøkelsen.
- Næringsrådgiver forbereder materiale med manglende attraktivitet i deler av nærings- og arbeidslivet. Det kan innebære:

a. Samling av eksisterende fakta-materiale.   b. Inndeling i bransjer, kanskje med viktige bedrifter og virksomheter, hvor det fremkommer konkrete utfordringer innen ulike tema, som for eksempel

rekruttering. I tillegg at det pekes på hva som kan være mulige interessante jobber som mangler i dag.

Vi reflekterte også omkring direkte praktiske markedsføringsgrep versus konkretisering av utfordringer, strategier og mulige grep. Vi kom frem til at vi må være enige i hva som skal markedsføres og faktisk vite at objektene/stedene holder en viss kvalitet. Det betyr at markedsføringsfasen kommer senere.

22.08.2019 – Spørreskjema til utvalgte innbyggergrupper

Omlag 200 personer er intervjuet eller har svart på spørreskjema, som dreier seg om trivsel og savn ved tettsteder og bygder, og hva som bør bli fremtidige satsingsområder i Indre Fosen.

Innbyggergruppene som har svart er:

- innflyttere
- utflyttere
- innvandrere – sesongarbeidskraft – flyktninger
- avgangselever ved grunnskolene
- elever som går videregående skoler i andre kommuner
- elever som er ferdige med tre år med generell studiekompetanse
- innpendlere
- utpendlere

Svarene grupperes manuelt, for å fremstille resultatene klarest mulig.

Vi skal ha dialog med Telemarksforskning. Dialogen vil dreie seg om nærings-, befolknings- og stedsutvikling. Forsker Knut Vareide har skrevet boka «Hvorfor vokser steder?». Den har ingen fasit, men beskriver en attraktivitetsmodell. Vi må vurdere tiltrekningskraften i lokalt nærings- og arbeidsliv samt i tettsteder og bygder. Deretter må det jobbes bredt og hardt for å styrke tiltrekningskraften. På sikt vil folketallet bli styrket.

04.06.2019 – Telefon og email fra Telemarksforskning ved Knut Vareide

«Hei igjen og takk for dagens telefonsamtale. Vi imøteser et samarbeid med deg. Det vil i hovedsak dreie seg om kvalitetssikring av arbeidet med næringskraft og bolyst. Målet er å styrke tiltrekningskraften i næringslivet, lokalsamfunnet og befolkningen.»

På nåværende tidspunkt ser jeg fire deler i samarbeidet:

- a) Attraktivitetsanalyse 1. sommerperioden – *ok, mottatt.*
- b) Telefon- eller videokonferanse i siste halvdel av august – *utsatt, kommer senere.*
- c) Kvalitetssikre forprosjektets rapport 1. oktober – *utsatt, kommer senere.*
- d) Bidra til en toårig handlingsplan med vekt på kompetanse, attraktivitet og markedsføring – *kommer senere.*

Vedlagt er en beskrivelse av forprosjektet, som er forlenget fra august til oktober - november.

Diverse:

- Undertegnede har ferie og er tilgjengelig på email (sissel.grimsrud@indrefosen.kommune.no) og mobil (934 38 150).
- Kommunedirektør Vigdis Bolås er faglig ansvarlig for prosjektet. (Vigdis.Bolaas@indrefosen.kommune.no) (907 44 719)
- Næringsrådet ved ordfører Steinar Saghaug styrer prosjektet. (Steinar.Saghaug@indrefosen.kommune.no) (400 06 001)
- Leder av Omstillingsprogrammet Thomas Bergo finansierer satsingen (Thomas.Bergo@indrefosen.kommune.no) (464 25 753)

Det er flott om vi får tilsendt en liten avtale for samarbeidet.

18.06.2019 – Dialog med Omstillingsprogrammet ved TB og Næringsavdelingen ved TS

- Det har vært rimelig høy medvirkningsgrad hittil. Både med politiske utvalg, avgangselever ved grunnskoler og avgangselever fra studieforberedende klasser ved VGS, pluss innbyggere som selv har tatt kontakt.
- Det er ønskelig å intervju utpendlere. Det kan la seg gjøre ved at vi møter opp på ferge og hurtigbåt i midten av august. Intervjuskjemaet må justeres, slik at blant annet utdanningsbakgrunn og bransjetilhørighet fremkommer.
- Det blir mer fokus på forskning fremover. Særlig kilder fra Telemarksforskning og Dokumentsenteret. Ny bok av Knut Vareide ved Telemarksforskning, kalt «Hvorfor vokser steder?». Han kontaktes for:
  - Bestilling av Attraktivitetsanalyse
  - Kvalitetssikring av forprosjektet
  - Mulighet for følgeforskning
- Det er viktig at Omstillingsprogrammets bestilte analyse fra BDO, med tall på næring og befolkning, kommer så tidlig som mulig. Dette for å sikre unødvendig dobbeltarbeid.
- Prosjektet Næringskraft og bolyst kan bidra positivt til utvikling av samfunnet med nærings- og arbeidslivet og befolkningen. Forutsetningen er at plan og næring har en systematisk dialog, med vekt på tiltrekningskraft. I en toårig satsing kan næringsområdet, samfunnsdelen, befolkningen og bruprojektet trekkes nærmere sammen, utforskes, foredles og markedsføres.

04.06.2019 – Orientering til formannskapet etter møte med trio fra formannskapet

- Satsingen på Næringskraft og bolyst er godt i gang. Målet er økt befolkning. Det betyr ekstraordinær innsats for nærings- og arbeidslivet, utforskning av innbyggertallet og tilhørende grupper, samt forbedring av samfunnets attraktivitet.
- Nå konsentreres oppmerksomheten omkring aldersgruppen 16-18 år. Det er 10.klassinger, elever som går ved videregående skoler i andre kommuner og avgangselever ved studieforberedende program ved Leksvik og Rissa videregående skoler. Deretter utforsker vi andre innbyggergrupper.
- Vi ser at mange unge har sterk tilknytning til sine oppvekststeder, og ønsker å bo her. De ønsker flere interessante jobber, mer sjarmerende tettsteder, bedre kollektivtransport samt flere studieprogram og valgfag ved videregående skole.
- Den toårige satsingen bør trolig bestå av konkrete tiltak, med markedsføring av nærings- og arbeidslivet, dialog med innbyggergrupper og utbedring av tettstedene. Kommunesenteret og tettstedene bør få møteplasser som alle aldersgrupper kan bruke og kose seg i på fritiden. Ett tettsted har vel dette allerede, men ikke alle. Kanskje kan det utvikles med rimelig enkle grep, uten omfattende planprosesser.
- For tiden er det mye informasjon om at gode relasjoner påvirker trivselen. Den innsikten må brukes i utviklingen av arbeids- og næringslivet, tettstedene og boligområdene.
- Innbyggerne velger nytt kommunestyre høsten 2019. De nye politikerne bør få anledning til å påvirke hovedsatsingen. Næringskraft og bolyst kan ses som en avgrenset videreføring av kommuneplanens samfunnsdeler. Det skal lages ny planstrategi, med utfordringer, behov og prioriteringen. Trolig kan materialet på næringskraft og bolyst, bidra positivt på flere områder.

04.06.2019 – Dialog med den politiske gruppen opprettet av formannskapet

- Statusen ble gjennomgått.
- Enighet om at kvaliteten styrkes ved å forlenge forprosjektet til oktober.

- Trolig bør forslaget til hovedsatsing behandles i november 2019.

03.06.2019 – Møte med fagansvarlig - kommunedirektør

Det ble gitt en status på følgende tema:

- ✚ Politiske, administrative og faglige dialogmøter.
- ✚ Befolkningsstatistikk.
- ✚ Innbyggermedvirkning med spørreskjema.
- ✚ Utvikle innsikt i forskning, utredning og andre kommuners erfaring.
- ✚ Kontakte Telemarksforskning, for å bestille en attraktivitetsanalyse og sondere muligheten for følgeforskning/kvalitetssikring av arbeidet.
- ✚ Justere tidsfristen slik at det nye kommunestyret kan justere profilen på rapporten.

Resultatet av gjennomgangen med kommunedirektøren ble:

- Vi satses på kvalitet og forlenger forprosjektet november 2019.

Samme gjennomgang ble gjort med næringsrådgiver IR 03.06.2019.

Vi kom til at to-tre måneders forlengelse av forprosjektet sammenfaller godt med:

- Omstillingsprogrammets fremtidige tanker om bistand til nærings- og arbeidslivet.
- Det nye kommunestyrets behov for opplæring og påvirkning av fremtidige prosesser.
- Kravet om ny planstrategi.
- Behovet for ny samfunnsdel.

Enighet om at Næringsavdelingen og Omstillingsprogrammet må bistå med mål, strategier og tiltak til det som handler om nærings- og arbeidslivet.

28.05.2019 – Innspill fra Eldrerådet

Prosessleder orientert om utfordringene og satsingen. Utvalgets medlemmer mener bolysten fremmes av et mangfold av kort- og langsiktige tiltak.

Kortsiktige tiltak:

- Gatebelysningen må være på hele året, også i Rissa.
- Uteområdene i tettstedene må ivaretas, med renovering av bygg, fortau, beplanting, mm.
- Frivilligheten kan ivaretas ved bruk av klare rammer, som gjør at folk blir sett og hørt.
- Busstilbudet mellom tettstedene må bedres, særlig mellom Leksvik – Rissa.
- Hurtigbåtagangene bør bedres.
- Fortetting er greit, men muligheten for å bo landlig i grendene må ivaretas for familier med varierte behov.
- Lokale kafetilbud må brukes godt, slik at vi slipper innskrenket åpningstid/nedleggelse. Leksvik har tre kafeer som brukes flittig. Uheldigvis har vertshuset Landgangen i Vanvikan fått begrenset åpningstid. På butikken i Sørfjorden er det tilbud om kaffe og sjokolade. Det brukes mye.

Langsiktige tiltak:

- Brua til Trondheim vil bedre samferdselen, trafikkflyten og innbyggerveksten.
- Svømmehall er sterkt ønsket i Rissa.

28.05.2019 – Innspill fra Rådet for funksjonshemmede

Det ble orientert om utfordringene og satsingen.

Innspill:

- Rissa, Leksvik og Vanvikan har behov for parklignende **møteplasser** for folk i alle aldre, både funksjonshemmede og funksjonsfriske. Uteområder bør utformes slik at alle kan delta. (*Spørsmål: Dette kan vel kommunen ta seg av?*)
- Noen tettsteder har **beplanting eller visuell utrustning** på sentrale uteområder. Det savnes i Leksvik. (*Spørsmål: Er det lokale nærings- eller innbyggerforeninger som bør ta seg av slikt?*)
- Noen steder savnes **kafetilbud** på formiddagen, som i Vanvikan. I Rissa savnes det på ettermiddagen. (*Spørsmål: Det er vel opp til private eventuelt IF jobb å tilrettelegge for det?*)
- Noen steder mangler **trimtilbud, gjerne mot betaling**, slik som i Vanvikan. (*Det er gjerne frivillige som starter og opprettholder slike tilbud.*)

Ungdomsrådet fikk tilbud om medvirking i email 16. mai. Ungdomskonsulenten svarte at hun skulle sjekke med rådet, men har ikke tatt kontakt. *OBS: Dialog ble gjennomført senere.*

13.05.2019 – Innspill fra Helse- og omsorgsutvalget

Det ble orientert om forarbeidet, noe mer utfyllende enn i annonsen nederst i dokumentet.

Innspill:

- Private utbyggere bør klare å drive frem sentrale og attraktive boligområder selv, slik grunneiere i andre tettsteder gjør det.
- Stjørnaområdet fikk en kjempe-boost som følge av rehabilitering av skolen.
- Stjørna mangler fortsatt arbeidsplasser og private attraktive utleieleiligheter nært sentrum.
- Markedsføring av det som er bra, blir viktig i hovedprosjektet.
- Alle kommuner dekker innbyggernes grunnleggende behov, men ikke alle har tettsteder og bygder med stedlig særpreget og gode relasjoner.
- Viktig å sponse lokale tiltak, slik det ble gjort med befruktningsseminaret i Råkvåg.
- Når innbyggere og ildsjeler tar initiativ, er det viktig at kommunen og lokalsamfunnet støtter opp om dette.
- Alle innbyggere kan være en del av noe som skjer i et lokalsamfunn.
- Statens veivesen avslår utbygging av boligfelt langs veien over Hårsaker. Dette bør det gjøres noe med.
- Vanvikans potensiale bør absolutt benyttes. Vi må ha tilgjengelige tomter.

07.05.2019 – Innspill fra bygg-entreprenører

Det ble orientert om forarbeidet, noe mer utfyllende enn i annonsen bak i dokumentet.

- Distriktskommuner sliter med folketallet, og det er mange grep som kan gjøres. Dette prosjektet dreier seg dels om å styrke yngre innbyggergrupper, dels om å dekke behov for kvalifisert arbeidskraft i arbeids- og næringsliv, samt å klargjøre og markedsføre samfunn og tettsteder slik at barn og unge, innflyttere og eksisterende voksne og eldre innbyggere trives, og blir boende.

Innspill:

- De unge reiser ut, slik har det vært lenge.
- Kostnaden til ferje og bom bidrar til at lokalsamfunn taper mange unge innbyggere. (Her ble det nevnt fra andre, at hurtigbåt og buss er rimelige alternativer.)
- Kommunen bør aktivt vurdere inn- og utflyttingstallene, slik at problemet er klarlagt.

- Mange unge, som utdanner seg borte, tar BA og master. Kanskje er det ikke jobber og tilbud til alle disse, men bred markedsføring av nærings- og arbeidslivet kan synliggjøre mulighetene.
- Arbeidsgiveravgiften er alt for høy her.
- Veiprosjektet er ikke ferdig realisert.
- Det er mest behov for nye boliger i Rissa og til dels i Stadsbygd. I Rissa må det hurtig utvikles nye sentrale og attraktive boligområder.

07.05.2019 – Webinar arrangert av Distriktssenteret om ung satsing i distriktene

Hovedpunkter:

- Utfordringen er underskudd på unge voksne i distriktene.
- Satse på at barn, unge og voksne trives. Slik at de blir boende, kommer tilbake etter utdanning og satser lokalt.
- Etablere kultur for læring, næring og entreprenørskap i skoler, bedrifter og lokalsamfunn.
- Stille med bredt, positivt støtteapparat for de som vil satse. Mye kan gjøres med små virkemidler og gjenbrukt utstyr.
- Skape hverdagslig positivitet, med nettverk, møteplasser, festligheter, boliger og næring.
- Imøtekomme allsidige behov i nærings- og arbeidslivet, blant innbyggere og potensielle tilflyttere.

07.05.2019 – Innspill fra Kulturutvalget

Det ble orientert om forarbeidet, noe mer utfyllende enn i annonsen bak i dokumentet.

Spørsmålet til utvalgets medlemmer var:

- Hvilke aktiviteter og grep ønsker dere i en toårig satsing?

Innspillene:

1. Elever som ikke kan fullføre yrkesfaglige studieprogram ved sin lokale videregående skole, må gå ved andre skoler utenfor kommunen. Dette bør bedres, slik at det blir mest mulig fullt løp lokalt.
2. Elever som fullfører 3 år med studieforberedende lokalt, reiser i hovedsak ut for å ta en BA- eller mastergrad. Tidligere gjorde kommunen forsøk på å følge opp disse elevene, med invitasjon til jul- og sommersamling, med videre. Kommunen bør satse mer på nettverksbygging.
3. Vi må sikre tett samarbeid mellom skolens elever og nærings- og arbeidslivets muligheter.
4. Bedriftene bør få bistand til å markedsføre seg slik at de får kvalifisert arbeidskraft, for eksempel CVC-operatører.
5. De gamle grendelagene smuldrer bort. Når det kommer nye folk til bygdene, så kjenner vi de ikke. Følgelig får de ofte ikke lokale nettverk. Da blir det rimelig lett å flytte videre. Dette bør det gjøres noe med.
6. Familier som flytter inn må få en tilbudspakke, med arbeid, skole og barnehage. Den sistnevnte bør være så fleksibel at barn kan bli tatt inn løpende.
7. Barn og unge som ikke har hatt en fin oppvekst med gode opplevelser og relasjoner, kommer sjelden tilbake. Deres tanke er å flytte ved første anledning. Følgelig er det avgjørende å tilrettelegge for gode oppvekstforhold.
8. Selv om det kanskje ikke er en fasit på befolkningsvekst, bør det sjekkes hva forskningen sier. Slik at vi gjør de rette tingene.

06.05.2019 – Utveksling via email med rektorene ved videregående skoler

- Rektor ved Rissa videregående mener det er smartere å konsentrere oppmerksomheten omkring elever som er ferdige med tre år med generell studiekompetanse, enn elever som

går videregående skole i andre kommuner. Dette fordi den førstnevnte gruppen i hovedsak tar mer utdanning vekk fra oppvekstkommunen og får svekkede bånd.

- Det ble avtalt at vi inviteres til to avgangsklasser. Dette for å informere, dele ut spørreskjema og eventuelt avtale intervju.

24.04.2019 - Dialog med kommunikasjonsrådgiver og næringsrådgiver

Prosessleder informerte om prosjektet og hadde på forhånd sendt ut forslag til intervjuguide for de aktuelle gruppene. Spørsmålet var i hovedsak om det er mulig å lage ett skjema, eller ha en guide med alternativer.

Enighet om følgende:

- Det kan være mer hensiktsmessig å samtale med personer i de seks gruppene, enn å sende de et spørreskjema.
- Kommunikasjonsrådgiver jobber videre med grovskjemaene, som er laget av en flerfaglig gruppe, og utvikler en enkel intervjuguide.
- Det lages lister over personer i de seks gruppene, fra alle tettstedene.
- Prosessleder kontakter rektorene ved de lokale videregående skolene, for å reflektere omkring elever som går videregående skole i andre kommuner.

12.04.2019 - Annonse i Fosnafolket og på kommunens face book konto og hjemmeside

Hvordan sikre næringskraft og bolyst i Indre Fosen?

Indre Fosen kommune ønsker å komme i kontakt med deg som er:

- utflytter eller innflytter til Indre Fosen.
- ~~utpendler~~ eller ~~innpendler~~.
- flyktning, innvandrer eller sesongarbeider.
- elev fra Indre Fosen, og som går på videregående skole i en annen kommune.

Vi ønsker å snakke med deg om hva som er viktig for å bosette seg i Indre Fosen. Har du innspill til temaet, eller forslag til personer som kan kontaktes, så send e-post til postmottak@indrefosen.kommune.no eller ring Sissel Grimsrud på mobil 934 38 150.

Hva skal vi bruke innspillene til?

I høst setter næringsrådet og kommunen i gang ei målrettet satsing for:

- å gripe tak i nærings- og arbeidslivets behov for arbeidsplasser, kvalifisert arbeidskraft og rekruttering av yngre arbeidstakere.
- styrke befolkningen med flere fødsler og innflyttere, bosette sesongarbeidere, innvandrere og flyktninger, og jobbe for at folk blir boende i kommunen.
- utvikle samfunnet med varierte boligområder, sjarmerende sentrum/tettsteder, innbyggervennlige tjenester, samt hurtig og stabil samferdsel.

Kompetanse, attraktivitet og markedsføring skal vektlegges.

Erfaringer og innspill fra næringsaktører og innbyggere blir et viktig grunnlag i arbeidet. Les mer på indrefosen.kommune.no/bo

12.03.2019 – Innspill fra Oppvekstutvalget

Etter en innledende orientering, kom følgende innspill:

En mener kommunen mangler en markeds- og salgsavdeling. Vi må bli flinkere til å vise fram hva vi har å tilby. Det er ikke bare arbeidsplasser som teller i dag. Arbeidslivet er mye mer fleksibelt nå enn det var for noen år siden, med muligheter for hjemmekontor etc. Befruktningsseminaret på

Mælan var veldig bra. Folk i aldersgruppen 70+ er kanskje de viktigste befrukterne i samfunnet. Mange sitter på attraktive boliger. Boliger trenges til unge innflyttere med energi til å sette i stand hus og hage og bli en del av lokalsamfunnet. Så må det bygges lettstelte boliger for seniorer, slik at de kan bli boende lenge hjemme. Vi må utnytte mulighetene som ligger i å ha ansiktet mot Trondheim. Fjorden er et skille mellom arbeid og fritid.

Oppvekstsjefen henviste til Gloppen kommune i Nordfjord, som har satset stort på tilrettelegging for friluftsliv. De har en folkehøgskole i kommunen med friluftslivsprofil, og hvert år kommer det 130-140 ungdommer fra hele landet og går ett år på skolen. Alle disse elevene er potensielle nye innbyggere i kommunen. Det viser seg også at svært mange flytter tilbake til Gloppen kommune når de er ferdige med utdannelsen. Ikke fordi de har fått tak i bolig og jobb, men fordi de ønsker å bosette seg i kommunen og naturen de ble så begeistret for da de gikk på folkehøgskolen. Næringssjefen i Gloppen kommune er en ressursperson med klare tanker om bolyst.